

Я знаю, як спілкуватись в Інтернеті

#НЕ_ВЕДУСЬ

5-6 клас

Автори:

Наталія Терещук
Анастасія Дьякова
Поліна Кликова
Дар'я Чекалова

Урок пройшов експертизу від
Наталія Подоляк, сімейний та
дитячий психотерапевт

За підтримки:

**ВИДАВНИЦТВО
РАНОК**

Міністерство
цифрової трансформації
України

ЦЕЙ ПОСІБНИК СКЛАДАЄТЬСЯ З:

Довідник вчителя – інформація, з якої варто ознайомитись до проведення заняття.

Загальний опис уроку – інформація про мету та задачі уроку, загальний план уроку та як підготуватись до уроку.

Опис ходу проведення – опис послідовності дій у проведенні уроку.

Додатки – які потрібно роздрукувати для проведення уроку.

ДОВІДНИК ВЧИТЕЛЯ

Актуальність теми полягає в тому, що сучасні діти більшу частину вільного часу проводять в інтернеті, де завдяки вільному доступу ознайомлюються з інформацією, яка може бути для них шкідливою, також спілкуються не лише з друзями з реального життя, а і заводять нові знайомства з людьми, які можуть бути небезпечними. На сьогоднішній день відомо, що кожна третя дитина в Україні готова зустрітися з онлайн-знайомими, двоє із трьох дітей бачили контент, який їх дуже налякав або засмутив. Найчастіше ці діти готові звернутись до батьків за допомогою. В свою чергу, 85% батьків не знають що робити, якщо їхня дитина постраждала в Інтернеті.

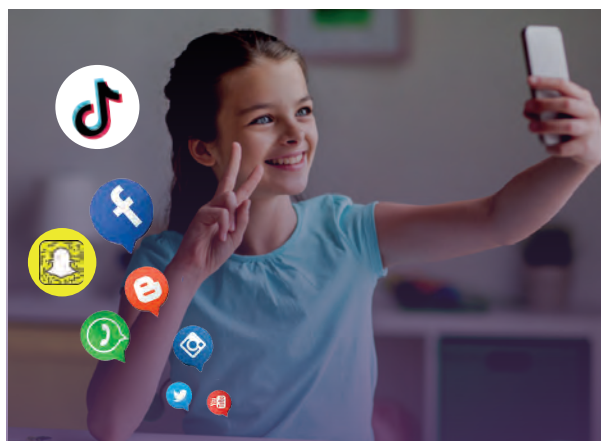
Більша половина населення світу має доступ до Інтернету – це більше 4 млрд користувачів. Кожного дня ця цифра збільшується ще на 1 млн. 71% українців користуються Інтернетом.

1. З якого віку і в яких формах діти використовують інтернет?

Для сучасного суспільства інтернет є невід'ємною частиною життя, а діти, які народилися після його появи, вже не уявляють своє життя без всесвітньої мережі.

Найпопулярнішими соціальними мережами серед дітей в Україні є YouTube, Instagram, TikTok та Snapchat а також месенджери Viber та Telegram. Більшість із них є мало поширеними серед батьків, отож, вони часто не здогадуються про основні ризики, які там є.

Майже у всіх з цих мереж та месенджерів можна зареєструватись, тільки якщо дитині вже виповнилось 13 років, а доступ до Telegram дозволений з 16 років. В іншому випадку мережа може без попередження видалити профіль користувача, що не досяг відповідного віку. Проте дуже часто дітям вдається «обійти» це обмеження і зареєструватись набагато раніше. Матеріали, що публікуються в соціальних мережах, не призначені для молодших дітей, і можуть глибоко вразити психіку дитини.

Окрім спілкування в соціальних мережах, поширеними серед дітей, є онлайн-ігри. Дівчата віком 12-15 років витрачають на це близько 9 годин на тиждень, а хлопці – майже 17 годин. Українські опитування показують, що кожна п'ята дитина підключається до Інтернету саме для того, аби пограти в ігри, в більшості яких є онлайн-чати, де можна спілкуватись з іншими гравцями як у віртуальному світі, так і через приватні повідомлення у кабінетах. В них легко приховати свою реальну особу за вигаданим ім'ям та чужими фото, що підвищує ризики знайомства зі злочинцями.

2. Які існують ризики спілкування в інтернеті?

З розвитком інтернету розвиваються також ризики, міняються відносини між людьми. Одним із таких нових ризиків є секстинг.

Секстинг – це обмін сексуальними повідомленнями, фото чи відео із використанням засобів зв'язку. Тобто надсилання у месенджерах чи соціальних мережах, чатах онлайн ігор тощо.

Дуже часто діти стають жертвами секстингу, тому що не вбачають в цьому реальної загрози, а думають лише, що це цікавий та безпечний спосіб пізнати свою сексуальність, отримати схвальні коментарі та «лайки». Для підлітків це може бути способом виразити свою довіру та симпатію до того, кому вони надсилають свої повідомлення, проте іноді такі дії можуть бути результатом примусу або шантажу (іноді навіть від реальних хлопця чи дівчини).

З моменту, коли підлітки поширюють або надсилають в приватні повідомлення такі фото, вони втрачають над ним контроль, адже видалити зображення може бути технічно складно, а інші користувачі можуть зберігати їх та використовувати на власний розсуд.

Внаслідок цього діти можуть зазнавати психологічних травм через відчуття провини, цькування з боку однолітків та від засудження з боку громади.

Статистики щодо секстингу в Україні немає, але на діючу гарячу лінію у 2018 році потрапило понад 2 800 звернень, що стосувались секстингу.

Схожими загрозами для дитини також є сексторшен та кібергрумінг.

Сексторшен - це налагодження довірливих стосунків із дитиною в Інтернеті за яким слідує вимагання інтимних фото чи відео. Після цього дитина починає отримувати погрози, що ці матеріали будь поширені, якщо дитина не зробить певну дію, якою може бути надсилання грошей або більш відвертих фото чи відео.

Кібергрумінг – процес налагодження довірливих стосунків із дитиною з метою скоєння сексуального насильства над нею в Інтернеті чи реальному житті.

Світова статистика показує, що 14% підлітків робили оголені фото себе, а половина від цієї цифри, надсилали такі фото іншим. Загалом, кожна третя дитина зазнавала секстингу у різних проявах.

3. Чи порушують такі дії права дітей в інтернеті?

Найбільш вразливими під час користування інтернетом є такі права дітей:

- на повагу до приватного та сімейного життя, що порушується виставленням особистої інформації, взломом акаунтів, розголошенням персональних даних.

На жаль, навіть батьки самі часто порушують ці права, публікуючи таку інформацію у соціальних мережах про своїх дітей.

- на захист від всіх форм жорстокого поведіння, в тому числі від образ, гнівливих коментарів та інших форм насильства.

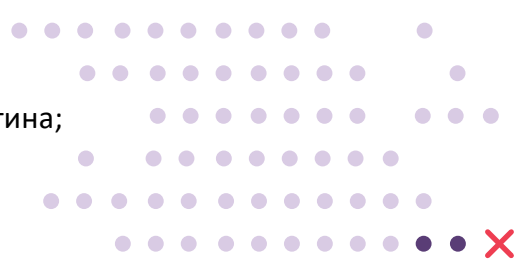
У країнах з розвинутим законодавством у цій сфері вже є випадки і судових рішень, якими визнано факт згвалтування через Інтернет. Наприклад, ще 2017 року у Швеції засудили чоловіка за згвалтування 27 дітей. Він змушував їх виконувати сексуальні дії через веб-камеру (записуючи відео або у прямому ефірі).

Дослідження Лінчепінзького університету Швеції показує, що діти, які постраждали від сексуального насильства, зазнають ще більшої шкоди, якщо знають, що зловживання було зафіксовано на фото чи відео. Травма ще сильніша, якщо їм відомо про розповсюдження зображення в Інтернеті. Все подальше життя дитини проходить у страху що її впізнають. Кожен новий перегляд таких матеріалів - нове згвалтування дитини.

---

4. Захист приватної інформації в інтернеті.

Приватною інформацією, якою можуть ділитися користувачі в мережі інтернет є:

- ! Номер телефону;
  - ! Адреса проживання;
  - ! Номер школи та адреса гуртків, які відвідує дитина;
  - ! Логін та пароль сторінки;
  - ! Інформація про банківські рахунки;
  - ! Інтимні зображення, тощо.
-

В більшості соціальних мереж автоматичне налаштування передбачає відкритість публікацій для інших користувачів і не тільки цієї мережі, а й передбачає видачу публікацій за запитами у пошукових системах.

Всі, хто можуть бачити виставлені фото, також можуть їх завантажити або зробити скріншот та поширювати ці фото вже без згоди того, хто його опублікував.

Дуже часто навіть навчальні заклади та працівники освіти порушують права дитини - в тих випадках, коли у відкритому доступі

публікують фотографії своїх учнів, а іноді навіть таку особисту інформацію як ім'я та прізвище та адресу.

Часто окрім самого зображення фотографія містить різні мета-дані, такі як локація та інші ідентифікуючі дані, що підвищує ризик бути знайденим та стати жертвою насильства у реальному житті.

За умовами більшості соціальних мереж, опублікування фото означає надання дозволу мережі його використовувати та передавати це право третім особам, в тому числі для комерційного використання.

Тобто те, що поширюється в Інтернеті – там і залишається. Це неможливо видалити, змінити, тощо. Тому будь-яке поширення власної інформації, навіть у приватні повідомлення, не є захищеним.

5.Що робити якщо хтось з учнів зізнався, що став жертвою секстингу?

Пам'ятайте - дитина не винна у тому, що стала жертвою, в будь-якому випадку завжди винен злочинець! Тому не варто влаштовувати допит, а потрібно підтримати дитину, якій і без того дуже страшно і соромно.

Важливі питання, які потрібно чомно озвучити:

? Чому ти зробив/зробила ці фото? (Нам треба з'ясувати, чи дитина добровільно це зробила, щоб комусь подобатись, чи хтось її примусив шляхом шантажу).

? Чому, коли та кому ти надіслав/надіслала ці фото? (Треба з'ясувати, чи дитина сама надіслала ці фото, чи, можливо, вони були просто на телефоні, а хтось узяв телефон і надіслав їх іншій людині).

? Хто, чому та коли почав поширювати ці матеріали? (З'ясувати, чи це помста одного підлітка іншому, чи елемент шантажу).

? Де вже бачили фото? (Це допоможе максимально швидко видалити фото).

? Хто бачив фото і чи залучений дорослий? (Треба з'ясувати, чи не вимагав хтось із дорослих надіслати такі фото. Якщо так, тоді це ситуація, з якою школа не повинна давати раду

ЩО РОБИТИ ВЧИТЕЛЯМ/АДМІНІСТРАЦІЇ ШКОЛИ?

1. Дитина має зробити на свій пристрій скріншот сторінок, де ви побачили ці матеріали. Це може бути соцмережа, Viber-група класу, сайт. Скріншот має робити дитина, що стала жертвою секстингу. Вчитель або інший дорослий не може робити скріншот, адже залежно від фото це може вважатися навіть дитячою порнографією. Намагайтеся не дивитися на ці матеріали, аби не травмувати дитину. Отже, скріншот має зробити власник фото. Це важливо для подальших звернень у поліцію. Якщо не вдасться самотужки впоратися з видаленням матеріалів, потрібно буде звертатися в поліцію і надати докази того, що секстинг відбувся.

2. Вчителям у таких випадках треба пам'ятати, що дитина перебуває під страшним тиском і відчуває величезний сором. Жертву секстингу обов'язково потрібно підтримати психологічно.

3. Звернутися в службу підтримки того сайту чи соцмережі, де були викладені фото. У листі до служби підтримки попросити видалити ці матеріали як дитячу порнографію — тоді служба реагує найефективніше. Якщо фото з'явилися у Viber-групі класу, то видаляємо фото там і просимо всіх учасників групи також видалити їх з усіх пристроїв і хмаросховищ. Маєте пояснити дітям, що це стаття про дитячу порнографію, яка загрожує ув'язненням до 12 років

4. Не надавати ситуації зайвого розголосу в школі — не робіть із цього скандал, публічне обговорення, бо так Ви лише більше зашкодите дитині.

5. Поговорити з батьками дітей, що поширили ці фото, і батьками дитини, яка надіслала фото. Навіть якщо фото не були поширені, але ми знаємо, що підліток надіслав комусь свої фото, можна поговорити із батьками і попросити видалити матеріали.

6. Обмежити користування дитини соцмережами на певний час, адже онлайн-булінг може тривати і далі, тому потрібно відгородити дитину від цього.

7. Якщо школі спільно з батьками не вдалося вирішити ситуацію, слід звернутися до поліції, кіберполіції чи до ювенальної превенції. Британські колеги розповідають, що намагаються не притягувати дітей до відповідальності за секстинг, адже зазвичай вони не розуміють, що порушили закон. Тому у Великій Британії обмежуються виховною бесідою. Радимо враховувати цей досвід.

Якщо у ситуації вимагання чи шантажування задіяні дорослі, треба негайно звертатись у поліцію. це злочин, і Ви маєте про нього повідомити

Шановні вчителі!

Проведення цього уроку з учнями 5-6 класу у своїй школі передбачає можливість отримати документ, що засвідчує проведення Вами уроку.

Умови отримання документу:
провести урок у своїй школі, зробити фото зі стікерами,
які діти клеють у вправі «Тест білборда»
та додати це фото у заповнену анкету за посиланням <https://cutt.ly/4fZmhJx>

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС УРОКУ

Назва: «#Не_ведусь: я знаю, як спілкуватись в Інтернеті»

Мета: сформувати в учнів навички безпечного спілкування та безпечної поведінки в інтернеті.

Завдання:

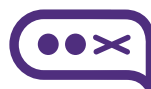
Сформувати уявлення про можливі ризики спілкування в інтернеті;

Сформувати уявлення, що друг в мережі залишається незнайомцем;

Сформувати уявлення про інформацію, якою не варто ділитися в мережі;

Ознайомити дітей з особами та установами, до яких можна звернутися за допомогою.

ЯК ПІДГОТУВАТИСЬ ДО УРОКУ

Проведення уроку передбачається у звичайному класі.

До уроку роздрукуйте та розріжте матеріали із **Додатку 1** та **Додатку 2** у кількості, що відповідає кількості учнів у класі.

Для проведення вправ «Тест білборду» та «Щит захисту дитини» знадобиться дошка або стіна, крейда та кольорові стікери.

Якщо використовуєте дошку:

До початку уроку намалюйте на зворотній стороні дошки щит для останньої вправи.

Якщо використовуєте стіну:

Намалюйте щит на аркуші фліпчарту. Повісьте його до стіни під час вправи.

ПЛАН УРОКУ

Час (хв)	Що	Для чого (результат для дітей)	Матеріали
3	Вступ, вітальне слово	активізація уваги та концентрація на темі уроку.	
5	Обговорення "Моє життя в інтернеті"	актуалізація досвіду дітей у використанні інтернету.	
10	Вправа "Мої онлайн друзі"	діти знають, що «друзі-онлайн» - це все ще незнайомці та чому не варто довіряти тим, кого не знаєш у реальному житті та що таке приватна інформація і чому нею не варто ділитися.	Аркуші
10	Вправа «Тест білборду»	діти дізнаються про те, що спілкуючись в інтернеті ми не можемо бути впевнені, ким є наш співрозмовник і наша інформація перестає бути приватною, коли ми надсилаємо її комусь навіть в приватні повідомлення. За допомогою тесту «Білборд» діти вчаться розуміти, яку інформацію безпечно поширювати, а яку - ні.	Стікери трьох кольорів
10	Вправа «Щит захисту дитини»	діти дізнаються, куди і до кого можна звернутись, якщо вони потрапили в ризиковану ситуацію онлайн і хто може їх захистити.	Роздаткові щити для дітей: Додаток 1 Додаток 2
7	Підбиття підсумків та завершення заняття	діти підсумовують те, що вивчили під час уроку.	

1. ВСТУП, ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Результат:

активізація уваги та концентрація на темі уроку

Час проведення:
3 хвилини

Хід проведення:

Слайд:
№ 1

Представтесь класу та зазначте тему уроку:

“Сьогодні ми спільно з вами дослідимо, які можливості надає нам інтернет, кого ми можемо зустріти онлайн та як уникнути можливих неприємностей.

Ми розглянемо такі питання:

- Що таке конфіденційна або приватна інформація?
- Чому спілкування онлайн може бути небезпечним?
- Чим варто і не варто ділитися в інтернеті.
- Як ми можемо захистити себе від можливих ризиків користування інтернетом”.

2. ОБГОВОРЕННЯ “МОЄ ЖИТТЯ В ІНТЕРНЕТІ”

Результат:

актуалізація досвіду дітей у використанні інтернету

Час проведення:
5 хвилини

УВАГА!
Задавайте питання поступово.

Слайд:
№ 2

Надавайте дітям можливість відповідати на питання.

Не коментуйте їхні відповіді та не намагайтесь одразу вплинути на їхнє ставлення до спілкування в інтернеті.

Вам важливо почути відповіді на початку, аби розуміти, як змінилось уявлення дітей про поведінку в мережі на кінець уроку.

Хід проведення

Проведіть обговорення з дітьми за такими питаннями:

- ? Хто з Вас використовує інтернет? (всі або більшість учнів піднімуть руки);
- ? Для чого Ви використовуєте інтернет? (можливі відповіді: для навчання, дивлюся відео, граю в ігри, спілкуюсь з друзями, тощо).

Закцентуйте увагу на відповідях про спілкування:

- ? Як саме Ви спілкуєтесь через інтернет?
- ? Чи зареєстровані ви в соціальних мережах? Яких?
- ? Чи спілкуєтесь ви за допомогою месенджерів? Яких?
- ? Чи знаєте ви, що користування соціальними мережами офіційно дозволено з 13 років, а деякими месенджерами, такими як Telegram, з 16 років? (повідомте, що якщо дитина не досягла потрібного віку, адміністрація соціальних мереж та месенджерів може видалити акаунт цієї дитини);
- ? Чи граєте ви в онлайн ігри? Чи в цих іграх є можливість спілкуватись з іншими гравцями за допомогою чату?
- ? З ким ви спілкуєтесь в мережі? (допоможіть дітям озвучити відповіді про те, чи це тільки їхні батьки та однокласники, чи спілкуються вони з кимось, кого ніколи не бачили в житті);
- ? Чи знаєте ви, що можете обмежувати коло тих, з ким спілкуєтесь в інтернеті? (розповісти про налаштування приватності в соціальних мережах, де можна обирати коло тих, кому дозволено надсилати приватні повідомлення).

3. ВПРАВА «МОЇ ОНЛАЙН ДРУЗИ»

Результат: діти знають, що «друзі-онлайн» - це все ще незнайомці, чому не варто довіряти тим, кого не знаєш у реальному житті що таке приватна інформація і чому нею не варто ділитися.

Час проведення:
10 хвилини

Матеріали:
аркуші.

Слайд:
№ 3-8

Хід проведення.

Дана вправа має декілька варіантів проведення.

Спираючись на відповіді учнів про те, чи спілкується більшість з них з друзями з реального життя, чи також з тими, з ким познайомились безпосередньо в мережі, оберіть один з наступних варіантів вправи: якщо більшість учнів відповіли, що мають інтернет-друзів, яких не знають в реальному житті, варто провести варіант вправи №1, якщо відповіддю було те, що вони спілкуються онлайн лише з друзями з реального життя, варто провести варіант вправи №2.

Варіант 1.

Запропонуйте дітям подумати про одного свого інтернет-друга, з яким вони спілкуються онлайн в соціальних мережах або в ігровому чаті і на аркуші паперу написати декілька фактів про нього та про їхнє спілкування.

Варіант 2.

Вчитель пропонує дітям уявити, що кожен із них має інтернет-друга і написати про нього та про їхнє спілкування в декількох реченнях так, як він його собі уявляє. Переважно, діти вигадають для своїх інтернет-друзів такі ж ознаки, які притаманні для їх реальних друзів.

Після того, як усі діти закінчили писати, запропонуйте декільком бажаючим представити свої напрацювання і розповісти про свого друга та додатково дати відповідь на такі запитання:

- ? Скільки років твоєму другу?
- ? Як він/вона виглядає?
- ? Якого кольору його/її очі?
- ? Який зріст?
- ? Як він/вона сміється?
- ? Де проживає?
- ? Як добре навчається в школі?
- ? Як одягається?
- ? Як до нього/неї ставляться твої батьки?

Переважно, діти не будуть знати відповідь на ці питання, тому після того, як вони представлять свої напрацювання, варто наголосити на тому, що якщо ми не знаємо про цих людей те, що могли б знати про реальних друзів, то це означає, що вони все ще залишаються для нас незнайомцями.

Якщо діти знатимуть відповіді на всі запитання, варто наголосити на тому, що в Інтернеті дуже легко видати себе за іншу людину - тому треба бути уважними та обережними.

Також варто додати таку інформацію:

“Дуже часто люди в інтернеті хочуть лише поспілкуватися, проте іноді люди онлайн є не такими, якими вони себе представляють. Навіть якщо ви спілкуєтесь онлайн вже дуже довгий час, варто пам’ятати, що в інтернеті дуже легко брехати і трапляються випадки, коли люди спілкуються з нами лише для того, щоб заслужити нашу довіру та вивідати певну приватну інформацію.”

Питання до учнів:

? Як ви вважаєте, що входить до цієї приватної інформації, якою не варто ділитися під час спілкування в інтернеті?

Після того, як учні поділились думками, вчитель резюмує, що приватною інформацією, яка може зацікавити незнайомців є:

- ! адреса місця проживання;
- ! інформація про вашу родину;
- ! номер телефону;
- ! номер школи, та адреси гуртків;
- ! логін та пароль сторінки;
- ! дані кредитних карток;
- ! особисті фотографії (в тому числі інтимні).

? Питання до учнів: Як ви вважаєте, чи можна за певними ознаками розпізнати людину, яка познайомилась з нами в інтернеті не для спілкування, а для того, щоб “втертися” в довіру?

Діти називають свої варіанти, після чого вчитель підводить підсумки та називає основні ознаки незнайомців, які є не тими, за кого себе видають:

їхні інтереси занадто схоже збігаються з вашими, вони приділяють дуже багато уваги тому, що ви поширюєте та перебільшують у компліментах до ваших фото, тощо;

вони пропонують дарувати вам подарунки або обіцяють винагороду, якщо ви поділитесь з ними тим, про що вони просять;

наполягають на розмовах, які вам неприємні або викликають дискомфорт;

наполягають на спілкування “в приваті”, якщо до цього ви спілкувались у груповому чаті;

наполягають на тому, щоб ваше спілкування залишалось в секреті.

спілкування із ними викликає у вас відчуття, що ви проковтнули каменюку - страху та хвилювання.

НЕЗНАЙОМЕЦЬ ЧИ ДРУГ?

4. ВПРАВА «ТЕСТ БІЛБОРДУ»

Результат:

діти дізнаються про те, що спілкуючись в інтернеті ми не можемо бути впевнені, ким є наш співрозмовник і наша інформація перестає бути приватною, коли ми надсилаємо її комусь навіть в приватні повідомлення. За допомогою тесту «Білборд» діти вчать розуміти, яку інформацію безпечно поширювати, а яку - ні.

Час проведення:
10 хвилини

Матеріали: стікери трьох кольорів та засоби для запису (олівці/ручки).

Хід проведення:
Запропонуйте дітям зіграти в гру.

Слайд:
№ 9-11

Для цього, попросіть їх взяти ручки, та роздайте кожному по три стікери різного кольору. По черзі диктуйте завдання для дітей, як заповнювати кожен стікер:

на першому стікері – написати одну свою особливість, якою вони дуже пишаються (це може бути риса характеру, колір волосся, тощо; наприклад: бігаю швидше за всіх, маю гарне почуття гумору тощо);

на наступному – одну свою велику перемогу в житті (наприклад, те, що хтось навчився плавати, прочитав велику книгу, написав твір, тощо);

а на останньому стікері - один свій секрет (варто наголосити, що якщо дитина не хоче, то секрет можна не записувати, а на стікері цей секрет можна позначити будь-яким умовним знаком: намалювати сердечко, сніжинку, пташку, тощо).

Для того, щоб діти не заплутались у виконанні цього завдання, виконуйте його разом з ними: по черзі диктуйте завдання для першого стікера, після того, як вони його заповнили, поясніть що писати на наступному стікері і т.д.

УВАГА!

Якщо хтось з дітей відмовиться писати інформацію на картках – в жодному разі не змушуйте дитину виконати це завдання.

Натомість використайте це пізніше під час обговорення, посилюючи те, що не потрібно ділитись особистою інформацією з усіма.

Після того, як діти заповнили картки, запропонуйте на ліву частину дошки (стіни) повісити стікери, на яких вони записували свою особливість та по бажанню, озвучити її.

Після цього запропонуйте на праву сторону дошки (стіни), повісити стікери, на яких вони записували свою перемогу та також її озвучити.

Після того, як пустою залишилась лише середня частина дошки (найбільша), запропонуйте дітям уявити, що дошка (стіна) - це білборд, який висить біля школи. І все, що на неї зараз прикріпити, буде бачити вся школа.

Запитайте, чи хочуть діти повісити на цей білборд стікери, на якому вони написали свій секрет.

Переважно, діти не захочуть вішати ці стікери і потрібно пояснити, що це добре і вони не повинні цього робити.

Підсумуйте вправу наступною інформацією:

“Ми з вами щойно проводили тест, який називається “Білборд”. Його суть полягає в тому, що перед тим, як ділитися з кимось своїми секретами, необхідно спочатку подумати, чи хочемо ми, щоб цей секрет висів на білборді перед всією школою і якщо ні, то цим ні в якому разі не потрібно ділитися. Це стосується як спілкування в реальному житті, так і спілкування онлайн.

Після того, як ми поділились інформацією в інтернеті, ми вже нею не володіємо, її можуть побачити набагато більше людей, ніж нам того хочеться. Навіть якщо ми надсилаємо щось у приватні повідомлення, ми ніколи не можемо бути впевнені, що людина, яка отримала це повідомлення, не покаже його ще комусь.

Так як ви сьогодні не бажали ділитись своїми секретами перед усім класом, так і не варто ділитися з ними з кимось у мережі.

Якщо ж, у свою чергу, ваш інтернет-друг пропонує вам поділитися чимось особистим, ви можете надіслати йому картинку «#Не_ведусь».

5. ВПРАВА «ЩИТ ЗАХИСТУ ДИТИНИ»

Результат: діти дізнаються, куди і до кого можна звернутись, якщо вони потрапили в ризиковану ситуацію, і хто може їх захистити.

Час проведення:
10 хвилини

Матеріали: індивідуальні картки з роздрукованим (намальованим) щитом, плакат «Щит захисту дитини», засоби для запису (ручки\олівці).

Слайд:
№ 12-13

Хід проведення - Роздайте дітям попередньо підготовлені картки щитів з Додатку 1 і тим часом зазначте:

«Як ми вже знаємо, під час того як ми користуємось інтернетом, з нами можуть трапитися деякі неприємні речі, сюди ми відносимо такі ситуації, коли онлайн-друг хоче завдати нам шкоди, тощо. Ми вже знаємо, що для того, щоб цих ситуацій уникнути, ми повинні бути обережними, але що робити, якщо така ситуація вже трапилась? Найперше, що потрібно знати – ніколи не потрібно приймати рішення самотійно. Якщо ви бачите, що в інтернеті вам загрожує небезпека – одразу зверніться до того, хто міг би вам допомогти. Давайте разом подумаємо, хто це може бути?»

Кожному з вас роздано картки з намальованим щитом, пропоную нам усім разом заповнити ці щити, написавши на них тих, до кого ми звернемось по допомогу в найпершу чергу».

Дайте учням 1-2 хвилини, щоб вони занотували свої відповіді.

Після цього попросіть учнів озвучити їхні відповіді та нотуйте їх на великому щиті.

Доповніть відповіді учнів тими, яких вони не назвали, та попросіть їх додати на свої щити тих, кого Ви називаєте в процесі обговорення.

Кожен з щитів має містити:

- ! Батьки або особи, які їх замінюють;
- ! Брати та сестри;
- ! Вчителі;
- ! Соціальний педагог/працівник або психолог;
- ! Служба підтримки або адміністрації соц мереж або сайту;
- ! Поліція;
- ! Шкільний офіцер поліції;
- ! Поліцейський, який проводить заняття в школі (ювенальна превенція);
- ! Кіберполіція;
- ! Гаряча лінія Ла Страда 116 111 (з понеділка по п'ятницю, з 12:00 до 16:00);
- ! Гаряча лінія з видалення зображень на сайті stop-sexting.in.ua;

Після завершення роботи над вправою роздайте учням заповнені щити з Додатку 2 та підведіть підсумок:

«Як ми бачимо, є дуже багато людей, до яких ми можемо звернутись, і ми повинні пам'ятати, що ніколи не варто вирішувати проблеми самотійно, а потрібно завжди звертатись до людей, які не залишать нас в біді!».

6. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ТА ЗАВЕРШЕННЯ ЗАНЯТТЯ

Результат: діти підсумовують те, що вивчили під час уроку.

Час проведення: 7 хвилини

Хід проведення: Запросіть дітей на завершення зіграти в гру «like/dislike».

Слайд: № 14-26

Запросіть дітей на завершення зіграти в гру «like/dislike». Правила такі: Ви називаєте твердження, а діти (кожен у класі) мають показати like (за допомогою рук зобразити сердечко і пояснити, що це такий же лайк, який ми ставимо під фотографіями в соціальних мережах), якщо погоджуються з озвученим твердженням, або dislike (великий палець вниз), якщо не погоджуються.

УВАГА:

Не виправляйте дітей під час гри, якщо вони надають неправильні відповіді. Натомість по завершенню гри прорезюмуйте всі правильні відповіді. Якщо на певне питання діти масово дали не правильну відповідь – проговоріть з ними основні моменти детальніше ще раз.

Твердження до вправи:

Чи можна використовувати інтернет для спілкування? – (like)

Чи можна писати друзям про те, як твої справи – (like)

Чи можна зазначати на своїй сторінці, де ти живеш – (dislike)

Чи можна писати комусь у приватні повідомлення, де ти живеш – (dislike)

Перед тим, як надсилати комусь певне повідомлення (в тому числі фото) – потрібно уявити, що воно розміщене на великому білборді біля школи - (like)

Чи правда, що додавати в друзі спілкуватися онлайн можна лише з тими, кого знаєш офлайн? (like)

Чи правда, що краще мати “закритий” акаунт? (like)

Чи можна спілкуватись з незнайомцями в інтернеті? (dislike)

Чи правда, що користуватися соціальними мережами можна з 13 років? (like)

Чи можна самостійно вирішувати проблеми, з якими ми зіткнулись в інтернеті? (dislike)

Чи можемо ми звертатися за допомогою до тих, хто вказаний в щиті захисту? (like)

ПРОРЕЗЮМУЙТЕ ПРАВИЛЬНІ ТВЕРДЖЕННЯ.

ЗАВЕРШІТЬ ЗАНЯТТЯ, ПОДЯКУВАВШИ ДІТЯМ АПЛОДИСМЕНТАМИ.

ШАНОВНІ ВЧИТЕЛІ!

Проведення уроку з учнями передбачає можливість отримати електронний документ, що засвідчує проведення Вами уроку.

Умови отримання документу: провести урок у своїй школі, зробити фото зі стікерами, які діти клеють у вправі «Тест білборда» та додати це фото у заповнену анкету за посиланням <https://cutt.ly/4fZmhJx>

За бажанням Ви можете також зробити допис у соціальних мережах на особистій чи публічній сторінці закладу освіти щодо проведення уроку з дітьми, позначивши публікацію хештегом: **#stop_sexтинг**

Увага: для дотримання чинного законодавства, ми просимо Вас не робити фотографії, на яких видно обличчя дітей.

Корисні ресурси

Більше уроків для дітей та корисних матеріалів для педагогічних працівників Ви можете знайти на <https://stop-sexting.in.ua/category/materials/>

Онлайн-довідник “Рекомендації щодо онлайн-безпеки для педагогічних працівників” містить загальну інформацію щодо розповсюджених ризиків онлайн, принципи реагування та особливості діалогів з дитиною, яка стала жертвою протиправних дій онлайн, а також алгоритми дій для педагогічних працівників та адміністрації закладу освіти: <https://stop-sexting.in.ua/guide-for-teachers/>

Онлайн-довідник “Створюємо онлайн-простір разом з дітьми” зосереджує інформацію про особливості розвитку дітей від 3 до 17 років, поради батькам щодо безпечного цифрового простору для дітей: <https://stop-sexting.in.ua/guide-for-parents/>

• • **✕ Звернутись по допомогу ✕** • •

Урядова консультаційна лінія з питань безпеки дітей в Інтернеті – набрати 1545, далі обрати “3”. Працює 24/7. Дзвінки безкоштовні.

Чат-бот проєкту #stop_sexтинг з можливістю відправити власне запитання – на сайті <https://stop-sexting.in.ua/chatbot/> або у телеграмі [@StopSextingBot](https://t.me/StopSextingBot)

Отримання дітьми психологічної консультації:

- Національна дитяча гаряча лінія – безкоштовно подзвонити за номером 116 111 (з понеділка по п'ятницю, з 12:00 до 20:00)
- Організація Teenergizer – консультації за принципом “рівний-рівному” або з психологом безкоштовно і конфіденційно – teenergizer.org/consultations

Видалення контенту із зображенням сексуального насильства над неповнолітньою особою: <https://stop-sexting.in.ua/send/>

Онлайн звернення до кіберполіції: <https://ticket.cyberpolice.gov.ua>